

مطالعه خاصیت حشره کشی گیاه دارویی بلوط (*Quercus brantii* Lindl. (Fagaceae))

رؤیا تقی زاده*

عضو هیأت علمی مرکز آموزش عالی شهید باکری میاندوآب، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

خلاصه

درختان بلوط (*Quercus spp.* (Fagaceae)) پوشش غالب گونه‌های درختی غرب کشور به‌ویژه منطقه زاگرس در ایران را به خود اختصاص داده‌اند. گال‌های بلوط در اثر تغذیه برخی از آفات و به ویژه حشرات به وجود می‌آیند و در اشکال متنوع و زیادی روی درختان بلوط ظاهر می‌شوند. گروهی از حشرات که روی اندام‌های مختلف گیاه بلوط ایجاد گال می‌کنند، زنبورهای گالزای خانواده Cynipidae هستند. تحقیقات نشان داده است که عصاره گال‌ها حاوی ترکیبات تانن، اسید گالیک آزاد و الاگیک اسید و برخی مواد دیگر می‌باشد. با توجه به میزان بالای ترکیبات در گال درختان بلوط و اثرات سمی آن روی رشد حشرات، خاصیت حشره‌کشی عصاره گال بلوط روی آفات گیاهی بررسی شد. ترکیبات فعال موجود در گیاهان، مسئول خاصیت ضد میکروبی آنها می‌باشند. این ترکیبات همچنین در دفاع از گیاهان در برابر آفات و عوامل بیماری‌زای گیاهی مؤثرند. به نظر می‌رسد استفاده از ترکیبات گیاهی برای کنترل آفات، راه حل مناسبی جهت جلوگیری از خطرات زیست محیطی ناشی از حشره‌کش‌های شیمیایی روی محصولات کشاورزی می‌تواند باشد. این در حالی است که در بیشتر کشورهای توسعه یافته تلاش‌های زیادی برای کاهش استفاده از حشره‌کش‌های شیمیایی و جایگزینی آن با ترکیبات گیاهی به عمل آمده است. با توجه به نتایج رضایت‌بخش حاصل از تأثیر عصاره گال بلوط روی حشرات، اهمیت استفاده از آن در برنامه مدیریت تلفیقی آفات نقش قابل توجهی دارد.

کلمات کلیدی: عصاره، بلوط، ترکیبات گیاهی، آفت‌کش، مدیریت تلفیقی آفات

۱. مقدمه

در سال‌های اخیر استفاده از ترکیبات گیاهی افزایش یافته است. این ترکیبات به منظور کنترل آفات و بیماری‌های گیاهی به طور گسترده به کار می‌روند. به منظور غلبه بر اثرات نامطلوب استفاده از حشره‌کش‌های شیمیایی، بسیاری از محققین در جستجوی حشره‌کش‌های طبیعی با حداقل آسیب به محیط زیست هستند [۲،۱]. ترکیبات گیاهی یکی از آلترناتیوهای مناسب برای این امر خواهد بود. بیشتر این مواد مانند آلکالوئیدها، پلی‌فنلها، تریپنها، ایزوپرنوئیدها و سیانوژنیک‌ها به عنوان متابولیت‌های ثانویه طبقه‌بندی می‌شوند [۳]. در راستای حفاظت از گیاهان در برابر آفات و عوامل بیماری‌زا اقدامات

* Corresponding author: رؤیا تقی زاده، عضو هیأت علمی مرکز آموزش عالی شهید باکری میاندوآب، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

Email: r.taghizadeh@urmia.ac.ir